

Stolice věd právních a státních na české vysoké škole technické v Praze.¹⁾

Dr. Josef Gruber.

Potřeba jistého stupně právnických a státovědeckých znalostí byla uznávána již od samého počátku studia technického. Nehledíc ke starším šlechtickým akademiím, již organisátor pražské techniky František Josef Gerstner v návrhu na reorganisaci učebné osnovy polytechnického ústavu z r. 1820 doporučoval pro II. ročník tohoto ústavu »obecnou právo vědu« a pro III. ročník »speciální právo vědu« po 3 hodinách týdně, pro též poslední ročník pak všeobecné polní hospodářství a hospodářskou správo vědu po 5 hodinách týdně.²⁾

Avšak vídeňské úřady dle dekretu studijní dvorské komise ze dne 22. července 1826 prohlásily zavedení právo vědy jako učebného předmětu za neprospěšné, ba škodlivé a nejv. rozhodnutím ze dne 2. července 1829 nařízeno, že se právní vědy »podle své přirozené povahy« docela z tohoto technického ústavu vylučují, za to uloženo učitelům arithmetiky a geometrie vyučovati týdně dvě hodiny obchodnímu knihvedení, kteréž prý třeba jest znáti mnohým žákům reálné školy.³⁾

Zavedení soustavných přednášek o národním hospodářství na české technice poji se pak teprve ke jménu Dra Eberharda Jonáka. Jonák, narozen 12. dubna 1820 v Křinci u Nymburka, v roce 1847 asistent na vídeňské universitě a rytířské akademii teresiánské, »veden jsa názorem, že vyučování v hospodářství národním nemůže býti v kruhu polytechnického vyučování u nás postrádáno«, počal již v roce 1846/7 jako soukromý docent přednášky o národním hospodářství na polytechnickém ústavě vídeňském, jak sám praví, se zdarem. Když byl v roce 1849/50 — prý v odměnu za věrné služby v tiskové kanceláři policejního ministerstva a jako vládě věrný poslanec na říšském sněmu vídeňském 1848⁴⁾ — po-

¹⁾ Kde není výslovně udán jiný pramen, čerpáno z archivu c. k. české vysoké školy technické v Praze.

²⁾ Velflík, Dějiny technického učení v Praze, díl I., Praha 1906, str. 229.

³⁾ Velflík I., str. 235. a 236.

⁴⁾ N. Fr. Presse ze 16. června 1908, Der liberale Aufschwung und Graf Beust, napsal Fr. Schütz.

volán na universitu do Prahy, navrhoval, aby přednášky tyto pořádány byly i na polytechnickém ústavě pražském, avšak konání jich nebylo přijato, nýbrž odkázáno až k reorganisaci tohoto ústavu, po léta protahované. Většího porozumění nežli u zemského výboru království Českého (tehdy ovšem s většinou německou) došly snahy Jonákovy opět ve Vídni: když tam byl r. 1857/8 povolán k dočasné službě do ministerstva obchodu, konal tam podobný kurs na polytechnice »se zvláštní zálibou«, třebas bez nároku na remuneraci, po druhé, a kurs byl prý navštěvován sty posluchačů.

Zatím na technice pražské habilitoval se profesor české reálky pražské Josef Erben, nar. v r. 1830 v Kostelci n. Orl., ze statistiky průmyslu v obou zemských jazycích (do komise přizván za odborného znalce Jonák), i dáno mu zemským výborem král. Českého i státním ministerstvem dovolení k těmto výkladům, 1. říjnem 1862 počínajíc. Výklady jeho byly mezi prvními třemi přednáškami na pražské technice českým jazykem konanými.⁵⁾ Honorovaným docentem průmyslové statistiky zůstal pak Erben do roku 1872/3, kdy resignoval, aby se mohl cele věnovati svému úřadu jako ředitel statistické kanceláře města Prahy, jímž se stal v roce 1870.⁶⁾

V květnu r. 1862 žádal Dr. Maxmilian Wellner, auskultant c. k. obchodního soudu v Praze, o propůjčení soukromé docentury v oboru politické oekonomie. Sbor profesorský vyzval jej, aby předložil v žádosti uvedené pojednání, neb vůbec nějakou vědeckou práci, tištěnou neb psanou, která by byla k posouzení předložena odbornému profesoru při universitě (Dru Jonákovi). To se skutečně stalo, ale ještě dříve, nežli došlo k vyřízení, odvolal Dr. Wellner svou žádost v listopadu 1863.⁷⁾

Po dlouhém čase vešla konečně v život reorganisace pražské polytechniky zemským zákonem ze dne 22. listopadu 1863; mezi předměty, jimiž chovanci měli nabyti příležitosti k všestrannému vzdělání, zařazeny na prvním místě národní hospodářství, právo

⁵⁾ Erben vykládal o statistice průmyslu dvakrát v týdnu od 12—1 hod. a po německu od 4—5 hod. V prvním semestru vykládal: Stav průmyslnosti v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, porovnáván se stavem průmyslu rak. státu vůbec a doložený druhými hospodářskými poměry téhož státu v jednotlivých zemích jeho. V druhém semestru: Důvodné vyličení průmyslu Anglie (a velkobritského vůbec) u porovnání posledního stavu jeho s průmyslovými poměry všech důležitějších státův. Velflík, I., 405.

⁶⁾ Velflík, II., 119.

⁷⁾ Velflík, I., str. 402.

obchodní a směnečné, polní hospodářství a hornictví, jež měly se vesměs přednášeti způsobem encyklopedickým, pokud jsou totiž pomocnými naukami technikovi, dále statistika obchodní a průmyslová, účetnictví pro techniky a správce továren (vedle toho jazyky moderní i slovanské), a v nové vyučovací osnově důsledně systemisována byla též mimořádná profesura pro národní hospodářství a obchodní i průmyslovou statistiku.⁸⁾ Tato mimořádná profesura nebyla jedině proto již při organizaci na základě nového statutu provedené obsazena, protože měl pro ni získán býti Jonák.

Zemský výbor skutečně nabídl 12. července 1864 č. 10.987 konání těchto přednášek prof. Jonákovi, a když Jonák projevil ochotu a c. k. státní ministerstvo, jemuž tehdy správa vyučovací byla svěřena, nečinilo námitek, svěřil 25. července 1864 Jonákovi suplování této mimořádné profesury za honorář 1000 zl. r. m. ročně,⁹⁾ ovšem toliko vždy jen na běžící rok školní.¹⁰⁾

Státní ministerstvo povolilo Jonákovi i pro následující rok suplování této profesury technické, vyslovilo však zároveň zemskému výboru »naléhavou žádost«, aby pro příští rok závčas pomýšlel na definitivní obsazení této stolice¹¹⁾ — neznámo, zdali ze skutečného zájmu o stabilisování nauk oněch na učení polytechnickém či z pouhé snahy, aby Jonák jako profesor universitní nebyl ještě přednáškami o politickém hospodářství (5 hodin týdně) a o statistice (3 hod. týdně) na ústavě polytechnickém přetížen tou měrou, že by tím trpěla jeho činnost jakožto profesora universitního.

Zdá se, že byl rozhodujícím motiv druhý, neboť když profesorský sbor, který hleděl tehdy Jonáka polytechnice zachovati, proti tomuto vyzvání ministerskému — patrně v dorozumění s Jonákem na základě vyjádření jím podaného — učinil rozklady, do-

⁸⁾ Později, po r. 1869, mluví se vždy jen o průmyslové statistice.

⁹⁾ Dekret zem. výboru z 8. října 1864 č. 16.427.

¹⁰⁾ V šk. r. 1864/5 bylo zapsáno:

	řádných posluchačů		hostů	
do nár. hospodářství	24		2	
» statistiky průmyslu	22		—	
» směneč. a obch. práva čes. přednášky	54	něm. 59	čes. 3	něm. 1
» účetnictví	63	» 64	1	
	Čechů		obdrželi vysvědčení	
	Němců		o zkoušce o frekvenci	
	jiných			
v nár. hosp.	12	11	3	7
v stat. prům.	8	12	2	7

¹¹⁾ Výnos ze dne 30. srpna 1865, č. 7646. Viz též Velflík, I., 478.

poručiv zemskému výboru, aby byl Jonák (stejně jako universitní profesori Pierre a Zepharovich) ponechán ve svém dosavadním postavení jako zatímní profesor na polytechnice,¹²⁾ státní ministerstvo v květnu 1866 připustilo suplování Jonákovo i v r. 1866/7. Povolování to dělo se pak dle staré zvyklosti — praví Jonák — každoročně vždy jen pro dotčený rok školní, teprve ministr Stremayer udělil je na neurčito jednou pro vždy, pokud to nebude na újmu povinností s hodností profesora vysokých škol spojeným.¹³⁾

Nejv. rozhodnutím ze dne 18. dubna 1869 byl zemský ústav polytechnický v Praze, dosud jednotný, dle usnesení zemského sněmu (za české abstinence) z 24. září 1868 jazykově rozdělen a vydán nový organický statut, v němž národní hospodářství, právo obchodní a směnečné, hospodářství polní, hornictví, statistika obchodní a průmyslová, cizí jazyky a j. prohlášeny jako r. 1863 za předměty druhé třídy, které — pokud jde o čtyři první — mají se přednášeti způsobem encyklopedickým, pokud jsou totiž pomocnými naukami technikovi.¹⁴⁾ V květnu 1869 profesorský sbor rozdělil se ve dva, český a německý, a také Jonák byl rektorem (25. března 1869) vyzván, zda by pro případ, že by národní hospodářství nebylo na obou polytechnických ústavech ihned obsazeno, byl ochoten předmět tento suplovati na ústavě německém či českém. Jonák rozhodl se pro polytechnický ústav český. Ve své žádosti o definitivní propůjčení této stoličky s počátku července 1874 praví o tomto rozhodnutí svém: »Nevidím se pohnuta, uváděti všeobecné či zvláštní, dílem urážlivé (verlezenden) a nikterak chvályhodné důvody, které mne přiměly, německé oddělení bez rozmýšlení opustiti a do českého vstoupiti, popříti se však nedá větší obtížnost nového úkolu, protože nejprve musila býti nově upravena řeč pro projednávání této vědy a protože by se byla i jiná způsobilá osobnost pro tento obor asi nesnadno nalezla.« Také Dr. Jan Lambl, mimoř. profesor polního hospodářství, a Dr. Mezník, honor. docent práva obchodního a směnečného, a soukr. docent statistiky průmyslu Erben přestoupili k českému ústavu polytechnickému.

Byla tedy česká polytechnika v Praze prvou vysokou školou, na které bylo národní hospodářství vykládáno jazykem českým.

¹²⁾ Velflík, I., 468.

¹³⁾ Vynes. min. vyuč. z 5. října 1870, č. 19.898.

¹⁴⁾ Velflík, I., 558.

Na universitě vykládal Jonák tento svůj předmět po německu; prvním, kdo počal české universitní výklady o národním hospodářství, byl Dr. Albín Bráf.¹⁵⁾

Jonákovi se dle jeho žádosti o definitisování prý namnoze podařilo vzbuditi pro svůj předmět zálibu, posluchačstvo jeho rostlo »počtem i procentem« rok od roku, bývalo jich prý každoročně většinou přes 100 (v r. 1874 celkem 149) a nemůže prý popírat pili a horlivost studentů pro svůj obor, jakož i v celku velmi příznivý jejich úspěch při zkouškách.

Důsledkem prohlášení Jonákova sbor profesorský českého polytechnického ústavu se usnesl počátkem června 1869, aby mimořádná profesura národního hospodářství až k jejímu definitivnímu obsazení byla suplována Jonákem, což zemský výbor schválil a ministerstvo o svolení pro Jonáka, přednášeti jak nár. hospodářství, tak i statistiku obchodu a průmyslu, požádal. Na německé technice suploval tytéž předměty universitní profesor Dr. Karel Richter.¹⁶⁾

Sbor profesorský však nebyl důsledným. Již v květnu 1870 navrhoval opět, aby mimořádná profesura národního hospodářství a statistiky průmyslu a obchodu byla proměněna ve dvě placené docentury s platem 600 zl. ročně — docentura statistická měla býti provázena vědeckým výkladem zeměpisným a pro ni navržen dosavadní honorovaný docent Josef Erben. Návrh tento však zemským výborem nebyl schválen a Jonák suploval oba předměty i dále.¹⁷⁾

Zdá se, že v poměru mezi profesorským sborem české techniky po rozdělení utrakvistického ústavu a Jonákem nebylo vůbec v posledních letech valné shody. V únoru 1872 žádal Jonák, aby mu dosavadní remuneration 1000 zl. byla zvýšena, dokládaje m. j., že i ten »nejobyčejnější mimořádný profesor« má větší plat (1200 zl.), nežli on sám. Pro urážlivou formu žádosti i z důvodu, že Jonák

¹⁵⁾ Pro úplnost uvádíme, že ve sborovém sedění 9. prosince 1867 žádal také Dr. Bedřich Kleinwächter, soukr. docent národního hospodářství při pražské universitě (německé), nyní profesor národního hospodářství na universitě v Černovicích, o docenturu tohoto předmětu s vyučovacím jazykem německým při polytechnice. Komise (Balling, Kořistka, Jonák) navrhla, aby žadatel, předložil-li své literární práce o národním hospodářství, připuštěn byl ke kolokviu i aby mu prominuta byla přednáška na zkoušku. Proti podmínce kolokvia protestoval však Kleinwächter, a když sbor prof. žádal universitu o zapůjčení úředního aktu, o Kleinwächterově habilitaci při universitě jednajícího, vzal Kleinwächter žádost o docenturu na technice zpět. Universita zapůjčení dotyčného aktu odepřela. Velflík, I., 526.

¹⁶⁾ Velflík, I., 603. a 619.

¹⁷⁾ Velflík, II., 33.

supluje mimořádnou profesuru, pro kterou vyměřen jest plat 1200—1600 zl., substituční tedy plat (60⁰/₀) její že činí tudíž jen 720—960 zl.,¹⁸⁾ sbor předložil 12. března 1872 žádost jeho beze všeho doporučení, aby zemský výbor »dle svého zdání s ní naložiti ráčil«. Nicméně byl přece, počínajíc 1. lednem 1873, Jonákovi k jeho žádosti sněmem království Českého dosavadní honorář za přednášky o národním hospodářství a průmyslové statistice zvýšen na 1200 zl. ročně.

V květnu 1872 žádal prof. Jonák, aby si směl připojit pro své funkce na české polytechnice bezplatného asistenta, jímž chtěl míti Jaromíra Haněla, který asi žádost Jonákovu — dle písma — sám (vlastnoručně) psal. Profesorský sbor však odmítl navrhnouti zřízení asistentství, jelikož místa asistentská zřizují se jen u předmětů, spojených s rýsováním nebo demonstrováním učebních prostředků, prohlásil však, že by jinak habilitaci Hanělově pro národní hospodářství nikterak nepřekážel.¹⁹⁾

Po jedenáctiletém suplování žádal posléze Jonák v červnu 1874, aby mu byla stolička národního hospodářství na technice propůjčena definitivně, odůvodňuje to pokročilejším věkem, dosavadní uznanou záslužnou svojí činností na technice i tím, že universitní profesor nesnadno může býti považován za pouhého suplenta na technice a že ve Vídni ve velmi četných případech profesorům universitním další ještě úřední funkce bez závady se povolují.

Pro nezbytnost svého setrvání na technice uváděl na konec, že mu zbývá ještě dvojí úkol: vychovati jednotlivé zdatné kandidáty jako dorost a pečovati o vyhovující učebnici, »která kromě veliké péče vyžaduje malého rozsahu a materiálně poskytuje výhodu pranepatrnou«.

Poněvadž však zatím ukončeno bylo jednání o převzetí obou polytechnických ústavů zemských 1. lednem roku 1875 do správy státní, zemský výbor 16. prosince 1874 Jonákovi žádost jeho vrátil, zůstává mu, aby se po případě novým podáním obrátil přímo k vládě.

Uposlechl-li Jonák této sotva dobře míněné rady, nevíme, zůstal však do smrti své (11. října 1879) honorovaným docentem národního hospodářství a průmyslové statistiky s remunací stejnou (1200 zl.), jako dříve byla technika ústavem zemským.

Zatím dostalo se Jonákovi pokračovatele a nástupce v mla-

¹⁸⁾ Velflík, II., 104.

¹⁹⁾ Velflík, II., 99.

dém docentu universitním, Dru Albínu Bráfovi, který ucházel se o habilitaci i na české technice. Albín Bráf, narozen dne 27. února 1850 v Třebíči na Moravě, absolvoval gymnasium na Starém městě, kde složil zkoušku maturitní s vyznamenáním, studoval pak na právnické fakultě v Praze, kde odbyl první zkoušku státní s všeobecným vyznamenáním a kterou absolvoval v roce 1873, odbyl »rigorosa, jmenovitě z věd státních, s jednohlasným vyznamenáním« a promovován byl na doktora práv roku 1874. Hned na to povolán Bráf provisorně na Českoslovanskou obchodní akademii jako profesor politického hospodářství a hned po roce, 1875, ustanoven definitivně.

Jako kandidát práv navštěvoval Bráf velmi pilně státovědecký seminář, ve Všehrdu zařídil »sekcí pro studium hospodářství«, »ze které posluchači u všelijakých vědeckých pracích a zkouškách na universitě se vyznamenali«. ²⁰⁾

Žádost Bráfova »za připuštění k habilitaci co soukromý docent národního hospodářství« byla v sedění prof. sboru z 21. listopadu 1876 odkázána komisi, složené z prof. Blažka, Lambla a Jonáka. Pro habilitaci na technice podal Bráf spis »Znehodnocení t. zv. měny papírové a ažio«, 30 archů těsného písma obsahující. Jonák o něm soudí: Předmět tohoto pojednání patří k t. zv. integrálům politického hospodářství, jde o otázky dosti temné a záhadné, »p r á c e r y z e v ě d e c k á, která k jasnému porozumění předpokládá obzvláštní a obšírnou znalost celé vědy«, kdo pak rozluští otázky tak důležité, dovede snadno »způsobem více prostonárodním« pojednati o látce zasahující přímo do života praktického a pro lidi praktické, jak o tom ostatně svědčí spisek »O skladištích veřejných«, jež Jonák oceňuje »nejen za dobrý, nýbrž za výborný«. Z obou spisů jde na jevo, »že kandidát má znalost celé literatury předmětu svého neobyčejnou«, neboť sotva by se našlo znamenitější dílo, k předmětu se vztahující, z něhož by nebyl čerpal, »ať v té neb oné řeči je psáno«. Jonák arcí nebyl srozuměn »s leckterým náhledem ve spise projeveným«, připouští však, že jde tu o kontroversy vědecké a »bez ostychu prohlašuje oba spisy za zdařilé práce, poskytující záruky, že kandidát ve vědě úplně se zná, a že posluchači jeho nynější a i budoucí z výkladů jeho s vědou patřičně obeznámiti se mohou«, užíváť Bráf dle programu přednášek »patřičné a různé metody«.

²⁰⁾ Z referátu Jonákova o Bráfově habilitaci.

Jonák tedy navrhoval připuštění Bráfovo k habilitaci na technice, nenahližel ani potřebu kolokvia, »anoť mínění toho, kdo vědecké živobytí kandidáta takřka od počátku až do přítomnosti zná, výsledkem kolokvia se změnit nemůže«, přál si však, aby se Bráf podrobil »veřejné přednášce na technice, ačkoliv o úspěchu (jejím) nepochybuje, aby jej poznal sbor i posluchačstvo«. Po habilitaci pak aby »přednášel o některých otázkách, které jisté části soustavy celého předmětu buď doplňují neb objasňují«.

Komise dne 29. ledna 1877 usnesla se na základě »důkladného referátu« Jonákova (jakým rozhodně není, 3 strany nehusté) o připuštění Bráfově, ale »hledíc k tomu, že p. Dr. Bráf, při plném ocenění vědecké jeho snahy a odborných literárních dokladů, ve vědě své posud není tak věhlasným mužem, aby pro něho zvláštní odchylka od platných předpisů v plné míře odůvodněna byla, navrhla komise, aby se habilitace dle obvyklého způsobu provedla, a p. Dr. Albín Bráf k složení kolokvia vyzván byl.«

Sbor 30. ledna 1877 přijal k návrhu Tilšrovu návrh komise jednohlasně, dne 5. února konáno v rektorátě kolokvium: Jonák žádal »objasnění pojmů: naturálního, peněžního a úvěrního hospodaření« a potom položil otázku, »jakou důležitost bankovky mají a čehož k nim vůbec třeba«. Lamb l tázal se »po významu svobodné tržby a ochranného cla pro rolnictví«, Krejčí »po příčinách nynějšího úpadku průmyslu železářského«. Profesori »uznali u Dra Bráfa obšírnou a důkladnou znalost ve vědě, určité pojmy, jasný výklad, obratnost a tehdy úplnou způsobilost pro vyučování. Prof. Krejčí učinil návrh, aby toto kolokvium za výtečné se uznalo, kterýžto návrh jednohlasně se přijal«.

Sbor dne 20. února 1877 ustanovil přednášku na sobotu 24. února 1877 na 11 hod. dopol. Bráf přednášel »O vývoji svobody živnostenské« před četným posluchačstvem, »podav skvělý důkaz, že předmět důkladně promyšlený v dokonalé a posluchačstvo poutající formě vyložiti dovede«. ²¹⁾ Poněvadž Bráf tedy »všem požadavkům, jež se pro habilitaci kladou, výtečným způsobem vyhověl«, navrhla komise, aby byl jmenován docentem.

O tom referováno ve sboru dne 27. února a dne 13. března 1877 Bráf navržen jednohlasně soukromým docentem národního hospodářství a ministr Stremayer 12. června 1877 č. 7600 připuštění potvrdil.

²¹⁾ Zpráva komise.

Bráf zahájil pak v příštím školním roce výklady »O vybraných částech z nauky národohospodářské, hlavně praktické«, pak »národohospodářskou nauku o drahách železných« a jeho výklady těšily se mezi posluchači hned od počátku veliké oblibě.²²⁾

Ministerstvo vyučování pak dne 12 srpna 1878, č. 12.354 svěřilo Bráfovi, »který se osvědčil jako nadaný a výborný učitel«,²³⁾ po návrhu sboru profesorského jako honorovanému docentu (tuším) první povinné přednášky (pro stavební inženýrství a pozemní stavitelství) právnické na technice, přednášky o zákonech stavebních a železničních, za něž povolilo později remuneraci 150 zl. (rektorát navrhoval 300 zl.).

Když dne 11. října 1879 Jonák zemřel, přijal sbor hned dne 14. října 1879 návrh, aby bylo Bráfovi svěřeno suplování přednášek o národním hospodářství a k definitivnímu obsazení uprázdněného místa byla zvolena komise (Hausmann, Krejčí, Blažek). Min. vyuč. dne 15. listopadu 1879, č. 17.781 schválilo, aby Bráf »prozatímně« národní hospodářství na technice přednášel. Bráf je zahájil již 21. října 1879.

V březnu 1880 min. vyuč. schválilo Bráfa za suplenta o průmyslové statistice a poukázalo mu »co honorář 60% příjmů jeho předchůdce profesora Dra Jonáka, t. j. měsíčně 72 zl.« v tříměsíčních lhůtách od 21. října 1879 na čas suplování. Podání rektorátu ze 7. června 1880, č. 423, aby Bráfovi byla propůjčena mimořádná profesura nár. hosp. a statistiky obchodu a průmyslu, bylo od ministerstva 18. září 1880, č. 9978 vyřízeno záporně. Bráf potom suploval za touž remuneraci (720 zl. za národní hospodářství a statistiku a 150 zl. za stavební a železniční zákony) až do konce škol. roku 1881/2. Jmenován byv mimořádným profesorem politické ekonomie na universitě pražské, resignoval Bráf 14. dubna 1882 »na dosavadní milé působiště svoje na c. k. vysoké škole technické«. Sbor profesorský 18. dubna 1882 po návrhu Hausmannově, který s důrazem vytýkal Bráfovu »veškerou vzornou a úspěšnou činnost na této vysoké škole«, vzal tuto resignaci »s politováním na vědomí«, jednohlasně vzdal dík »za blahodárné působení« v úřadě, »s nevšední horlivostí a s výsledky na prospěch posluchačstva a k povznesení ústavu« zastávaném.

(Dokončení.)

²²⁾ Vellík, II., 236.

²³⁾ Vellík, II., str. 271.

Stolice věd právních a státních na české vysoké škole technické v Praze.

Dr. Josef Gruber.

(Dokončení.)

Komise k obsazení přednášek, resignací Bráfovou uprázdněných, zvolená (Bráf, Lambl, Šolín), dle referátu Bráfova ze dne 23. května 1882 byla především svorna v zásadě, že všechny tři přednášky, od počátku školního roku 1879/80 (smrtí Jonákovou) v jedné ruce sloučené mají býti i nadále, pokud možno, jedinému učiteli svěřeny, protože jsou povahou svojí příbuzny a přílišné drobení ústavu není prospěšno, rovněž pak netajila se přesvědčením, »že za těchto okolností přibýlo důvodů«, aby konečně obsadila se mimořádná profesura, v organickém statutě systemisovaná, neboť přibyl předmět nový, obligátní pro část posluchačstva, totiž pro posluchače odborů stavitelství inženýrského a stavitelství pozemního. Protože však ministerstvo již před dvěma lety při návrhu profesorského sboru na jmenování Bráfovo výnosem ze dne 18. září 1880, č. 9978 postavilo se zamítavě k systemisování samostatné profesury právnicko-národohospodářské, komise »na ten čas« navrhovala opět ustanovení honorovaného docenta pro jmenované tři předměty s dosavadním platem celkových 870 zl.

Pro tuto docenturu byl komisi na prvním místě terna navrhnut Dr. Josef Kaizl, tehdy — po 2 $\frac{1}{4}$ letém advokátním koncipientství — od 21. ledna 1880 koncipista při zemském výboru království Českého a od 9. září 1879 soukromý docent národního hospodářství na pražské c. k. universitě, tehdy 28letý, od počátku škol. roku 1881/2 zkušební komisař při státovědecké státní zkoušce theoretické a od 15. února 1882 profesor obchodní statistiky a hospodářství národního v druhém a třetím ročníku československé obchodní akademie v Praze, kteréžto přednášky Kaizl rovněž převzal po Bráfovi a s doporučením Bráfovým. Kaizl měl tehdy za sebou již valnou část své literární činnosti [spisy »Der Kampf um Gewerbereform und Gewerbefreiheit in Bayern«, monografie počtená cenou university štrasburské 1879, pojednání »O úroku a lichvě« v Osvětě 1880, spis »Die Lehre von der Überwälzung der

Steuern« 1882, na jehož podkladě mu byla (spolu s pojednáním »Zur Literatur des Alcoholismus«) po referátu Bráfové rozšířena 28. listopadu venia legendi o finanční vědu, původně z jeho veniae vyloučenou, a tedy na celý obor politické ekonomie, pojednání v Conradových Jahrbücher »Der Regierungsentwurf betreffend eine neue Gewerbeordnung« 1880 a »Zur Literatur des Alcoholismus« 1881 i několik recensí v týchž Jahrbücher 1881 a 1882 a v Právniku 1880].

Na druhém a třetím místě byli navrženi Josef Erben, tehdy ředitel statistické kanceláře města Prahy, před tím profesor země- a dějepisu na c. k. vyšší reálné škole české v Praze a před lety též soukromý docent statistiky průmyslové na české technice pražské, a Dr. Josef Bernát, sekretář kanceláře (zemědělské rady) pro statistiku polní a lesní v Čechách a učitel statistiky a finančních zákonů na pivovarnické škole v Praze. Žádný z nich nevykazoval ovšem kvalifikaci pro přednášky o politickém hospodářství, oba nanejvýš jen pro statistiku, kdežto Kaizl pro nejdůležitější předmět, politické hospodářství, měl habilitaci universitní, pro přednášky o zákonech stavebních a železničních vedle právnických vědomostí i »zkušenost správního úředníka«.

V sezení sboru dne 13. června 1882 byl návrh komise ze dne 23. května 1882 na jmenování Kaizlovo honorovaným docentem hospodářství národního, obchodní a průmyslové statistiky i zákonů stavebních a železničních s honorářem ročních 870 zl. od 1. října 1882 všemi 11 přítomnými přijat,²⁴⁾ a když Kaizl 21. června (německým dopisem) rektorátu oznámil, že mu bude vyznamenáním přináležeti jakožto honorovaný docent »dem hochachtbaren Lehrkörper der k. k. böhm. polytechnischen Hochschule in Prag«,²⁵⁾ byl od ministerstva výnosem z 11. října, č. 11.535 honorovaným docentem jmenován. Přednášky zahájil dne 6. listopadu 1882.

Z Kaizlova působení na technice zajímavá je tato epizoda: Pro zimní semestr 1884/5 ohlásil Kaizl v létě 1884 sboru, že kromě svých obligátních předmětů bude čísti 1 hodinu týdně »o základech zřízení státních« či dle potomní vyhlášky »o poli-

²⁴⁾ V debatě o návrhu (sezení z 23. května 1882) prof. Bělohoubek poukazoval k tomu, že Kaizl vyučuje od druhého semestru 1882 na obchodní akademii českoslovanské »v ohledu věcném i formálním s velmi čestným úspěchem« i že »v ohledu vědeckém a literárním doma i v cizině získal si již váženého jména«.

²⁵⁾ Kaizl byl rektorátem vyzván, aby předložil své curriculum vitae po německu pro ministerstvo, z nedorozumění patrně napsal po německu i citovaný přípis doprovodní.

tice«. Ministerstvo žádalo předložení podrobného programu těchto výkladů, zamítlo však konání těchto přednášek, jelikož prý přesahují rámec učitelského oprávnění Kaizlova pro vysokou školu technickou (výnos ze 17. října 1884, č. 17.897). Formálně bylo ministerstvo arci v právu: Kaizl nebyl na technice habilitován jakožto soukromý docent, byl toliko schválen za honorovaného docenta určitých předmětů (hospodářství národního, statistiky průmyslové a zákonů stavebních a železničních), kdežto přednáška jím ohlášená obsahem²⁶⁾ spadala ve všeobecné právo státní.

V roce 1885 byl Kaizl — který byl zatím Nejv. rozh. z 3. března 1883 jmenován (nehonorovaným) mimoř. profesorem politické ekonomie na universitě v Praze s českou řečí vyučovací a teprve od 1. ledna 1885 bral ročního platu 1200 zl. s aktivním přídavkem 720 zl.²⁷⁾ — zvolen poslancem na radu říšskou. Kaizl oznámil rektorátu, že nebude s to přednášky své s touž časovou pravidelností konati, jako posud činil, že však přese všechno postará se, aby posluchačům podal »přednášky úplné, obzvláště na kolik jde o povinné kolegium o zákonech stavebních a železničních« (dopis z Vídně 24. září 1885). Sbor v zájmu vyučování usnesl se, aby přednášky jeho byly suplovány, Kaizl navrhl za svého suplenta JUC. Jos. Čermáka,²⁸⁾ ale v škol. roce 1885/6 potřeba suplování nenastala, teprve od 1. října 1886 k žádosti Kaizlově²⁹⁾ byl Dr. Čermák suplentem jeho ustanoven a ministerstvem schválen (vyn. z 19. března 1887, č. 15.).

Při volbách do říšské rady 1891 byl Kaizl opět zvolen za poslance i navrhl za svého suplenta (dopisem z 19. března 1891) JUC. Jana Srba, hodlal však zkoušky semestrální ze zákonů stavebních a železničních i nadále vždy předsebirati sám. Pro letní

²⁶⁾ Kaizl sám vypsál program její rektorátu (dopisem z Bledu 7. srpna 1884) takto: I. Pospolitá povaha lidská; sdružení; obce a státy; účel státu a vývoj jeho v historii; právo a mrav. Formy státu (ústavy) (podle výkladů Aristotelových a podle moderních teorií o t. zv. všeobecném právu státním — allg. Staatsrecht). Stát a společnost v dnešní době. Liberalismus a socialismus, politika sociální. — II. Skizza ústavy rakousko-uherského mocnářství.

²⁷⁾ Tobolka: Kaizl, Z mého života, II., 12. a 13.

²⁸⁾ Dr. Josef Čermák, nar. 1861 v Kačici v Čechách, tehdy právní praktikant u zems. soudu v Praze, později oddal se advokacii. Suplentská remunerační Čermákova byla (za hosp. národní a zákony stavební a železniční) vyměřena obnosem 522 zl.

²⁹⁾ Dopis ze 6. října 1886 z Vídně. V dopise Kaizl praví o čtení o politickém hospodářství »nepovinné a velmi málo navštěvované kolegium«. Dne 16. června 1889 Kaizl oznamuje rektorovi, že pro průmyslovou statistiku toho běhu »posluchačů vůbec není a já řečenou přednášku v tomto semestru vůbec nekonám. Přednáška byla řádně vyhlášena, čas k zápisu na černé tabuli oznámen, avšak nenalezl se, kdo by se zapsal dal«.

běh 1891 potřeba suplování nenastala (Kaizl míval na mysli tehdy vždy suplování dočasné, nikoli celoroční), v zimním běhu 1891/2 pak byl již jako soukromý docent agrárního zákonodárství na technice habilitován Dr. František Fiedler, kterému tudíž (28. října 1891) po návrhu rektorátu v souhlasu s Kaizlem suplování výkladů o zákonech stavebních a železničních a o politickém hospodářství »po dobu zaměstnání prof. Kaizla na říšské radě ve Vídni« bylo svěřeno.³⁰⁾ Pro letní semestr 1892 ujal se svých funkcí opět Kaizl sám.³¹⁾

Na podzim 1890 bylo na české technice (vyn. místodržit. presidia z 28. listopadu 1890 č. 11.806) zřízeno vyučování kulturně-technické, při němž byla systemisována honorovaná docentura »vědy správní a právní«, jakož i zákonodárství komasačního a melioračního s ročním honorářem 800 zl., tedy druhá honorovaná docentura právo- a státovědecká. Po usnesení sboru prof. ze dne 9. prosince 1890 byl na obsazení této docentury »správo- a pravovědy, čítaje v to zákonodárství komasační a meliorační« vypsán veřejný konkurs s lhůtou do konce prosince 1890. Z pěti kandidátů o tuto docenturu se hlásících byl komisí (profesoři Müller, referent Šolín, Bělohoubek, Lambl, Petrlík) dne 10. června 1891 na prvním místě navržen³²⁾ Dr. František Fiedler, tehdy sekretář zemského výboru král. Českého.

Vynikající právnická kvalifikace Fiedlerova zejm. ve věcech zákonodárství agrárního, literární i úřední činnosti při zemském výboru prokázaná, i osvědčená několikaletou (od r. 1883) již »vzornou činností při československé obchodní akademii« (jakožto profesor národního hospodářství a statistiky) způsobilost učitelská byla komisí pohnutkou, aby jej navrhla k suplování právo- a správovědy

³⁰⁾ Ministerstvo vyučování vñn. z 11. února 1892 č. 25869 nařídilo, aby za zimní běh 1891/2 Kaizlovi remunerační pro uvedené přednášky systemisovaná byla zastavena a »ve vypadajícím obnosu« Dru Fiedlerovi dle předpisu k výplatě byla poukázána. Proti tomuto dosavadní praxi se přičiněnému vynesení podal Kaizl ministerstvu rozklad, jemuž bylo (vñn. z 15. května 1892 č. 10536, za Gautsche) také vyhověno.

³¹⁾ Podobně bylo v roce 1892/3: v zimě suploval Fiedler, v letním semestru přednášel Kaizl sám, začal však teprve po velikonočních (obdržev dovolenou až do návratu z cesty svatební). Odtud suploval Fiedler Kaizla každoročně v zimě, od léta 1896 i statistiku průmyslovou v semestru letním vždy po dobu zasedání rady říšské resp. 1897 i sněmu.

³²⁾ Na druhém místě byli ex aequo navrženi Dr. Kamil Henner, soukr. docent církevního práva při universitě a honor. docent práva obchodního a směnečného při technice, a Dr. Jos. Trakal, soukr. docent právní filosofie na univ. a koncipient finanční prokuratury v Praze. Ostatní dva žadatelé byli Dr. Ferdinand Pantůček, auskultant při c. k. zemském soudě v Praze, a Dr. Alfred Rudolf, kandidát advokacie v Dobrušce.

na technice ještě před definitivním obsazením této stolic. Fiedler skutečně vykládal tento předmět již od 15. ledna 1891, a aby ani po formální stránce nebylo závady, podnikl Fiedler na technice habilitaci za soukromého docenta zákonodárství agrárního a podjal se suplování na technice vzdal se vyučování na československé obchodní akademii. Návrh komise na jmenování Fiedlerovo byl v sezení profesorského sboru 7. července 1891 přijat a ministerstvem vyučování vyn. ze dne 7. listopadu 1891 č. 19.588 schválen. Právo- a správo vědu měl Fiedler přednášet v jednom kolegiu ročním po 5 hod. týdně a zákonodárství komasační a meliorační od studijního roku 1892/3³³⁾ v jednom kolegiu semestrálním nejméně 3 hodinami týdně za celkovou remuneraci 800 zl. ročně.

Když prof. Kaizl, jehož přednášky beztoho již tehdy od zimního semestru 1895/96 byly pro neustálé zaneprázdnění Kaizlovo tu na radě říšské tu na sněmu ustavičně, v obou semestrech a v plném rozsahu, suplovány Fiedlerem, byl počátkem března 1898 povolán za ministra financí v kabinetě Thunově, ministerstvo vyučování vynes. z 13. dubna 1898 č. 8276, schvalujíc suplenturu statistiky pro letní semestr 1898, zároveň nařídilo, »aby byl ve příčině znovuoobsazení honorární docentury« pro všechny tři předměty Kaizlem zastávané, počátkem studijního roku 1898/9 učiněn včas vhodný návrh.

Sbor profesorský však uchopil se této příležitosti, aby vymohl — místo dosavadních dvou honorovaných docentur z oboru právního — jednu řádnou stolicí věd právních a státních. Byloť tehdy na technice české přednášek v oborech právních a státovědeckých:

a) národní hospodářství	týdně 5 hod. v I. sem. ³⁴⁾
zákony stavební a železniční	» 2 » I. »
statistika průmyslu	» 3 » II. »
honor. docentura Kaizlova celkem 10 hod. týdně.	
b) právní a správní věda politická	5 hod. v I. a II. sem.
zákony komasační a meliorační	3 » v I. sem.
rak. právo vodní (nepovinné)	1 » v I. »
hon. docent. Fiedlerova celkem 14 hod. semestr. týdně.	

Přes to, že národní hospodářství a věda právní i správní i zákony komasační i meliorační jsou povinné toliko pro posluchače oddělení zemědělsko-technického, a zákony stavební a železniční pro

³³⁾ Přednášky tyto zahájeny byly však dle studijního rozvrhu již v školním roce 1891/2.

³⁴⁾ V letech 1880tých (za Bráfa a Kaizla) bývalo národní hospodářství přednášeno v zimním semestru 3 a v letním 2 hodiny.

posluchače stavebního inženýrství a pozemního stavitelství, jsou prý však nicméně navštěvovány posluchači ze všech ostatních oborů, a to měrou u hlavních předmětů stoupající přes to, že doba výkladů byla pro posluchače velice nevýhodně rozvržena, jelikož se musila řídit dle volného času docentů. Čítaly pak zapsaných posluchačů:

	1891/2	92/3	93/4	94/5	95/6	96/7	97/8
právní a správní věda politická	22	53	88	40 ³⁵⁾	73	111	161
národní hospodářství	12	14	26	30	44	64	77
zákony komasační a meliorační	10	8	15	14	14	31	50
zákony stavební a železniční .	34	26	43	47	39	38	38
rak. právo vodní ³⁶⁾	—	3	22	17	15	25	32

Kromě toho pokládal sbor za potřebné, aby po vzoru vídeňské vysoké školy zemědělské byla zavedena ještě praktická cvičení a sice:

národohospodářské rozpravy (1 nebo 2 hod. týdně v zim. sem.)

seminární cvičení z oboru správy (1 » » v let. »).

Komise (zpravodaj Velflík, profesori Dr. Domalíp, Pacold, Šolín, Bělohoubek) uváděla pro samostatnou profesuru tyto důvody: stoupaní počtu posluchačů, potřebu přiměřenějšího roztržení přednášek, jakož i zmíněné zavedení nových »národohospodářských rozprav« (1—2 hod. týdně) a »seminárních cvičení z oboru správy« (1 hod. týdně) v I. resp. v II. semestru (po vzoru vysoké školy zemědělské ve Vídni). Také po stránce finanční vzrostl prý státní pokladně nepatrné vyšší břemeno, neboť dosavadní docentura Kaizlova vyžadovala ročního nákladu 870 zl. a Fiedlerova 800 zl., a kromě toho substituce Kaizlova 650—675 zl., celkem tedy na 2400 zl., z čehož 400 zl. hradila země dle závazku nésti polovici osobních nákladů oddělení zemědělského. Podle osnovy nového zkušebního řádu pro státní zkoušky technické měly býti konečně předmětem druhé státní zkoušky pro všechny obory »státní věda a národní hospodářství«, a měl tedy tento předmět jako povinný pro všechny posluchače bez rozdílu odboru býti vykládán po 8 hodin týdně (místo dosavadních 5).³⁷⁾ Na vysoké škole zemědělské ve Vídni byly pro právní předměty, které v Praze byly obsazeny pouze dvěma honorovanými docenturami, dvě řádné profesury, jichž představiteli byli Marchet (správní a právní věda politická, meliorační zákony

³⁵⁾ Zmenšení vysvětluje komise §em 50. zkušebního řádu, po jehož změně nastaly zase normální poměry.

³⁶⁾ Četl Dr. Fiedler jakožto soukromý docent.

³⁷⁾ Zpráva zde omylem v »jediný předmět« slučuje »státní vědu« i »národní hospodářství«.

a seminární cvičení) a Neurath (národní hospodářství, statistika půdy a národohospodářské konversatorium).

Pro tuto novou stolicí navrhla komise za řádného profesora Dra Frant. Fiedlera. Dr. Fiedler, narozen 13. prosince 1858 ve Dvorech (Prachatice), absolvoval 1870—78 gymnasium a 1878 až 1882 právnická studia na pražské universitě a byl 20. července 1883 za doktora práv sub auspiciis imperatoris promován. V říjnu 1882 byl připuštěn k soudní praxi k obchodnímu soudu v Praze, ale již v červnu 1883 jmenován byl koncipistou, v červenci 1885 sekretářem a v dubnu 1897 radou zemského výboru král. Českého. Od počátku školního roku 1882/83 do konce roku 1890/91 přednášel na československé obchodní akademii v Praze národní hospodářství a obchodní statistiku, vynes. min. vyuč. ze 14. září 1891 č. 18.385 byl připuštěn za soukromého docenta pro agrární zákonoznalství na české technice a pod čís. 19.588 ze 7. listopadu 1891 byl jmenován honorovaným docentem pro správní a právní vědu a zákonodárství komasační a meliorační při téže vysoké škole. Od roku 1891 až dosud nepřetržitě zastupoval Fiedler též prof. Kaizla v přednáškách o národním hospodářství, statistice průmyslové a zákonech stavebních a železničních a konal každoročně jako soukromý docent přednášky o rak. právu vodním.

Referát komise vypočítává dále Fiedlerovy práce v zemském výboru, zvláště zákonné předlohy pro sněm, dále čtyři samostatné spisky jím vydané, 5 pojednání z Českých Listů hospodářských, Národohospodářského Obzoru, Hlasu Národa a České Revue, konečně prý chová Fiedler v rukopise obsáhlejší pojednání o kompetenci k úpravě jazykových poměrů v Rakousku, které prý co nejdříve tiskem bude uveřejněno, a ve stadiu přípravy učebnic o rak. právu ústavním a správním pro posluchače techniky. Při posuzování vědeckých prací co do kvantity vzala prý komise zřetel k tomu, že Dr. Fiedler byl zaměstnán jednak úřadem, jednak vyučováním a že tudíž jeho volný čas byl velmi omezen.

Co do úpravy služebních poměrů komise navrhla pro Dra Fiedlera vpočítání služebních let od roku 1882 a slušné přiměřené jeho příjmům u zemského výboru.

Návrh komise byl usnesením sboru z 28. června 1898 jednomyslně schválen.³⁸⁾

³⁸⁾ Formální postup předkládání podobných návrhů v této době byl: český návrh komise s německým překladem a německým přepisem rektorátním, k ministerstvu vyučování znějícím a celé řízení a usnesení sboru stručně rekapitu-

Nejv. rozh. z 5. prosince 1898 (min. vyn. z 16. prosince 1908 č. 32.471) byl honorovaný docent Dr. František Fiedler jmenován ad personam řádným profesorem věd právních a státních na české technice se systemisovanými požitky a s právní platností od 1. ledna 1899 i se vpočtením let ve službě státní a zemské dosud strávených do výslužného. Zároveň škrtnuty z rozpočtu techniky dosavadní remuneratione za předměty, nyní v profesuru pojaté, v obnosu 1670 zl. Učební závazek Fiedlerův záležel v »řádném zastupování jeho nominálního oboru v rozsahu přiměřeném dočasné potřebě vysoké školy technické«.

Prvním lednem 1899 počínajíc byla tedy pro největší část přednášek z oboru právního a státovědeckého zřízena řádná profesura věd právních a státních ad personam, již byly přikázány tyto předměty:

národní hospodářství	4 hod. v zim. sem.
rak. právo veřejné	4 » » let. »
» » soukromé	3 » » zim. »
zákony stavební a železniční	2 » » » »
statistika průmyslu	3 » » let. »
zákonodárství komasační a meliorační	3 » » zim. »

celkem tedy 12 hodin v zimním a 7 hod. v letním semestru. Jen některé z těchto předmětů byly závazné a jen pro část posluchačů: t. zv. »právní a správní věda politická« (soukromé a veřejné právo rak.) pro posluchače odboru kulturně-technického a učebního běhu zeměměřického, a zákony stavební a železniční pro posluchače odborů stavebního inženýrství a pozemního stavitelství.

Avšak již změnou studijního řádu v r. 1900 staly se národní hospodářství a rak. právo veřejné obligátními pro všechny posluchače české vysoké školy technické.

Jakou měrou vzrostla tím návštěva hlavních předmětů právnických při stoupající celkové návštěvě české techniky v Praze, ukazuje tento přehled počtu posluchačů v jednotlivých předmětech:

	1902/3	1903/4	1904/5	1905/6	1906/7	1907/8	1908/9
národní hospodářství	350	379	530	539	805	596	882
rak. právo veřejné	294	422	508	667	547	592	777
» » soukromé	118	189	242	228	268	253	308
zákony stavební a železniční	93	79	121	115	175	200	281
» komasační a mel.	38	45	61	75	122	112	121
statistika průmyslu	39	34	75	51	55	59	109
	932	1148	1537	1675	1872	1812	2378

lujícím předložen jiným doprovodním přípisem českým místodržitelství se žádostí o doporučení k ministerstvu vyučování.

V první dobu byly ovšem přednášky tyto skoro vesměs napořád suplovány, podobně jako před lety za Kaizla, jelikož profesor Dr. Fiedler byl již v roce 1901 zvolen řádným poslancem za města Smichov a Karlín a téhož roku za venkovské obce okresu poděbradského a královoměstského také poslancem do sněmu král. Českého a v roce 1907 resp. 1908 opět v Karlíně za poslance říšského i zemského. Zastupovali pak tyto přednášky: Dr. Josef Gruber, soukr. docent české university a sekretář obchodní a živnostenské komory v Praze, národní hospodářství a průmyslovou statistiku v rozsahu 4 a 3 hodin týdně v zimním resp. v letním semestru po veškerá léta od r. 1901/2 do konce července 1906 a v některých letech Dr. Josef Lukáš, soukromý docent české techniky a sekretář zemského výboru král. Českého, rak. právo soukromé (3 hod. v zim. sem.) a rak. právo veřejné (4 hod. v letním sem.), a Dr. Josef Pilař, sekretář zemského výboru král. Českého, zákony stavební a železniční, komasační a meliorační (celkem 5 hodin týdně).

Vynesení min. vyuč. ze 4. května 1904 č. 4158 bylo schváleno zavedení přednášek o finanční vědě od stud. roku 1904/5, povinných pro posluchače kursu pro pojistné techniky, a povolena za ně profesorům věd právních a státních remunerace 400 K. Čtení tato (2 hod. týdně v letním sem.) konal Dr. Fiedler i po svém přechodu na universitu v letech 1905—7 až do svého jmenování ministrem obchodu. Od roku 1908 byla tato čtení svěřena zatím jmenovanému prof. Dru Jos. Gruberovi.³⁹⁾

Když po úmrtí prof. Dra Jiřího Pražáka byl Dr. Frant. Fiedler po návrhu profesorského sboru české fakulty právnické Nejv. rozhodnutím ze dne 26. září 1905 jmenován od 1. října 1905 řádným profesorem správní vědy a rak. práva správního na této fakultě, učinila komise profesorským sborem vysoké školy technické zvolená, jejímiž členy byli profesori Dr. Fiedler jakožto referent, Frant. Novotný, Jos. Bertl a Julius Stoklasa, dne 19. ledna 1906 sboru návrh, aby vzhledem k závaznosti hlavních předmětů právnických i praktické potřebě a souvislosti nauk právních a státovědeckých s posláním technického stavu v praktickém životě byla pro tento obor systemisována definitivně řádná stolice učitelská s těmito změnami proti dosavadnímu stavu: Počet přednáškových hodin, sám o sobě nepoměrně vysoký, budiž vzhledem k počtu posluchačů a tím i zkoušek

³⁹⁾ Počet posluchačů do tohoto předmětu zapsaných činil v letech 1905 až 1909 pořadem 46, 53, 59, 74, 166.

prospěchových snížen, statistika budiž rozšířena z průmyslové i na statistiku zemědělství, obchodu a dopravy a tedy na 3 hodiny týdně a vzhledem k rozvoji dopravy železniční a vodní budtež zavedeny výklady o dopravní politice po 2 hodiny v jednom semestru. Naproti tomu budtež z dosavadní stolice vyloučeny zákony stavební a železniční a zákonodárství komasační a meliorační, pro které budtež zřízeny honorované docentury. Stolice právo- a státovědecká měla čítati tudíž 5 předmětů o 16 hod. týdně (9 hodin v zimním, 7 hodin v letním semestru). Referent Dr. Fiedler cítil ovšem z vlastní zkušenosti, že i nově navrhovaná úprava stolice právo- a státovědecké zahrnuje přerozmanité předměty a že zejm. rakouské právo soukromé mezi ostatní její součásti naprosto se nehodí; měl však za to, že tento předmět dlužno stolici této ponechat, jelikož spolu s rak. právem veřejným tvoří »právní a správní vědu politickou« pro posluchače odboru kulturně-technického závaznou. Pro stolicí tuto navržen byl za řádného profesora Dr. Josef Gruber, pro honorovanou docenturu zákonů stavebních a železničních pak vzhledem k paedagogicky žádoucím soustředění kollegií právnických Dr. Josef Lukáš, který přednášel v tu dobu již na technice právo směnečné, obchodní i soukromé námořní (3 hod. v zimním semestru)⁴⁰⁾ a soukromé i veřejné právo pojišťovací (2 hodiny po celý rok) i jakožto suplent za trvání poslaneckého mandátu Fiedlerova občas i rak. právo soukromé a veřejné a po odchodu Fiedlerově na universitu od škol. roku 1905/6 i zákony stavební i železniční a meliorační i komasační a pro nějž vzhledem ke značnému počtu hodin jím obstarávaných, k dlouhé již jeho době docentské a analogickým osobním poměrům na jiných vysokých školách podobných navržen byl titul mimořádného profesora české vysoké školy technické v Praze. Pro přednášky o zákonodárství komasačním a melioračním, určené pro zeměměřiče a kulturní techniky, měla však býti vyhledána zvlášť odborně kvalifikovaná síla, která by nejen theorii ovládala, nýbrž i o jisté praktické zkušenosti se opírala. Současně komise navrhla sboru, aby ustanovil novou komisi, která by vzala v úvahu zavedení speciálních přednášek o právu vodním. Návrhy tyto byly v sezení profesorského

⁴⁰⁾ Honorovanou docenturu práva obchodního a směnečného i námořního vykonával na zákl. min. výn. z 11. března 1888 č. 4587 od stud. roku 1888/9 do konce škol. roku 1904/5 prof. Dr. Kamil Henner, který se jí koncem 1905 vzdal, »aby uvolnil cestu k řádnému zařízení odboru pro vysokoškolské vyučování ve vědách obchodních, jež při c. k. české vysoké škole technické v Praze zavedeno býti má« (podání jeho z 15. března 1905).

sboru 30. ledna 1906 schváleny a Nejv. rozhodnutím ze 14. ledna 1907 jmenován Dr. Jos. Gruber řádným profesorem věd právních a státních a Dru Josefu Lukášovi udělen titul mimořádného profesora české vys. školy technické v Praze. Zároveň byly Dru Lukášovi svěřeny výklady o zákonech stavebních a železnicových (2 hod. týdně za renumeraci 400 K) a později též o zákonodárství komasačním a melioračním.

Za svého krátkého profesorského působení na technice podal Dr. Gruber — kromě organizace dvouletého kursu o naukách obchodních pro kandidáty učitelského úřadu na vyšších školách (akademiích) obchodních — návrh na systemisování druhé stolice věd právních na vysoké škole technické tím způsobem, že by na místo dosavadního dvouhodinného čtení o dopravní politice nastoupilo čtyřhodinné čtení o národohospodářské politice vůbec a že by za to z dosavadního učebního programu jediné »profesury věd právních a státních« bylo rakouské právo soukromé vyloučeno a spojeno s ostatními předměty pozitivně- a zejm. civilně-právními v další, druhou profesuru právnickou. Tím se měla odstraniti dosavadní různorodost obsahu profesury státovědecké (národohospodářská theorie — statistika — dopravní politika — rak. právo státní a správní — rak. právo soukromé, zejm. knihovní!), posluchačům techniky mělo se dostati poučení též o politice agrární, živnostenské, obchodní a sociální, kterážto odvětví politiky národohospodářské se vůbec dosud na technice nevykládají (toliko agrární politika a zákonodárství na oddělení zemědělském). Učení politickoekonomickému mělo se i na technice dostati zaokrouhlení a úplnosti a zároveň vyloučením rak. práva soukromého z dosavadní jediné systemisované profesury spolu s dalšími menšími změnami dán byl potřebný počet hodin pro zřízení druhé profesury rázu více právnického.

Povoláním Dra Grubera za profesora politické ekonomie na právnickou fakultu české university Karlo-Ferdinandovy v Praze od 1. října 1909 reforma tato přesunuta v jiné koleje a neprovedena podnes.